

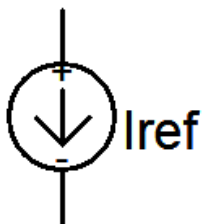
Задаващи източници на ток

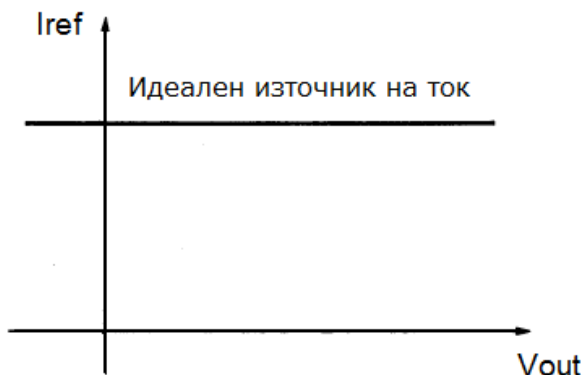
Проектиране на аналогови интегрални схеми

Емил Д. Манолов, edm@tu-sofia.bg, edmanolov@gmail.com
кат. “Електронна техника”, Технически университет - София

ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ

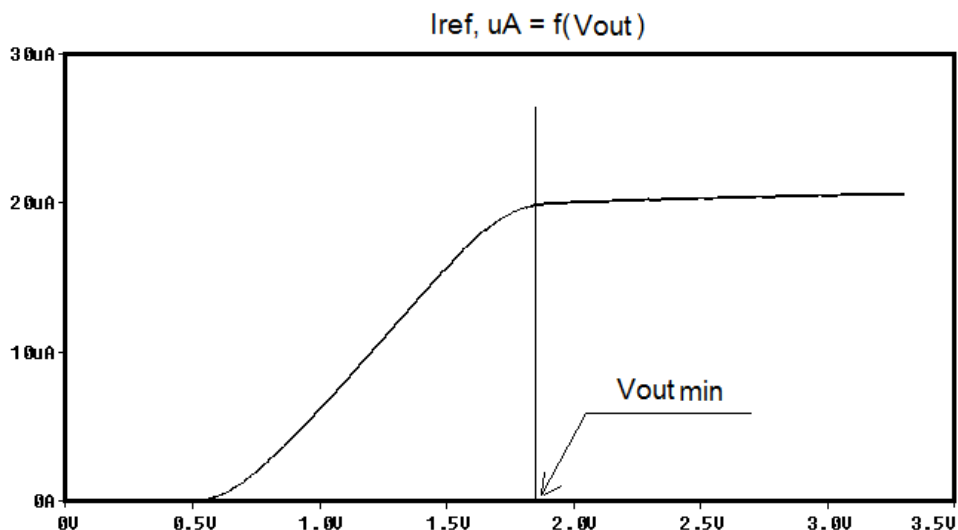
Графично означение

Изходна характеристика

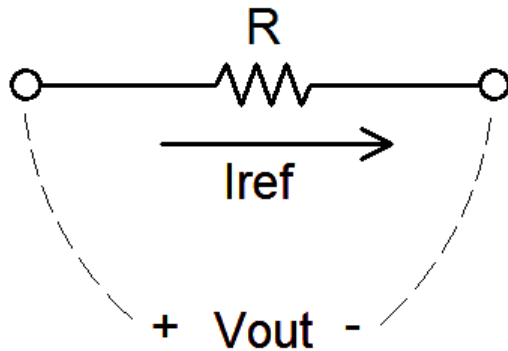
Задаващите източници на ток осигуряват изходен ток с висока точност и стабилност.

Идеалният задаващ източник на ток е независим от захранващото напрежение, температурата и вариациите на технологичния процес.

Реален източник на ток

Резисторът като задаващ източник на ток

Най-простият задаващ източник на ток се реализира с резистор.

В този случай стойността на тока е:

$$I_{ref} = U_{out} / R$$

Температурният коефициент на задаващия източник зависи от използваната технология и е равен на температурния коефициент на резистора.

$$TC I_{ref} = TCR$$

Чувствителността на I_{ref} към приложеното напрежение U_{out} е много висока:

$$S_{U_{out}}^{I_{ref}} = \frac{\frac{dI_{ref}}{I_{ref}}}{\frac{dU_{out}}{U_{out}}} \approx \frac{\Delta I_{ref}}{\Delta U_{out}} \frac{U_{out}}{I_{ref}} = \frac{1}{R} R = 1$$

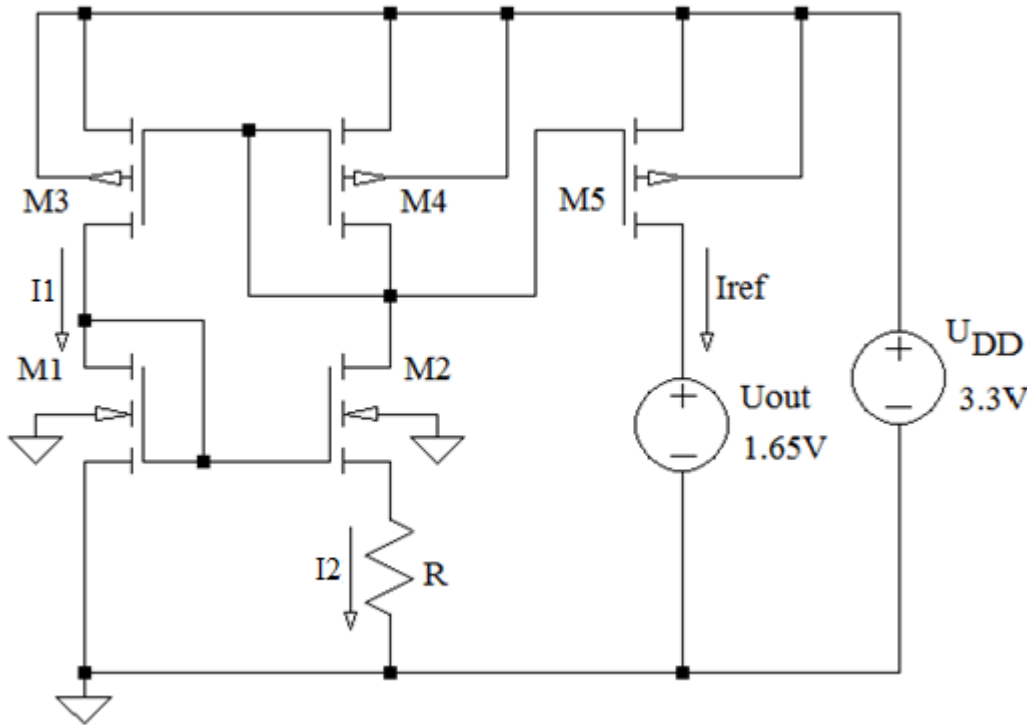
Токът I_{ref} е стабилен само ако приложеното напрежение U_{out} е стабилно.

Усъвършенствани задаващи източници на ток

Усъвършенстваните задаващи източници на ток използват като еталон за стабилизиране на U_{out} :

- праговото напрежение на MOS транзистора U_{TN} ;
- напрежението на отпушения p-n преход;
- топлинния потенциал φ_T .

Източник на ток с CMOS транзистор и резистор (при работа на транзисторите в режим на силна инверсия)

$$I_D = \frac{K_n W}{2 L} (U_{GS} - U_{TN})^2 = \frac{K_n W}{2 L} U_{eff}^2$$

$$U_{GS1} = \sqrt{\frac{2I_1}{K_n (W_1/L_1)}} + U_{TN0}$$

$$U_{GS2} = \sqrt{\frac{2I_2}{K_n (W_2/L_2)}} + U_{TN}$$

$$U_{GS1} = U_{GS2} + I_2 R$$

$$W_2/L_2 = m(W_1/L_1)$$

$$\sqrt{\frac{2I_1}{K_n (W_1/L_1)}} + U_{TN0} = \sqrt{\frac{2I_2}{K_n (W_2/L_2)}} + U_{TN} + I_2 R$$

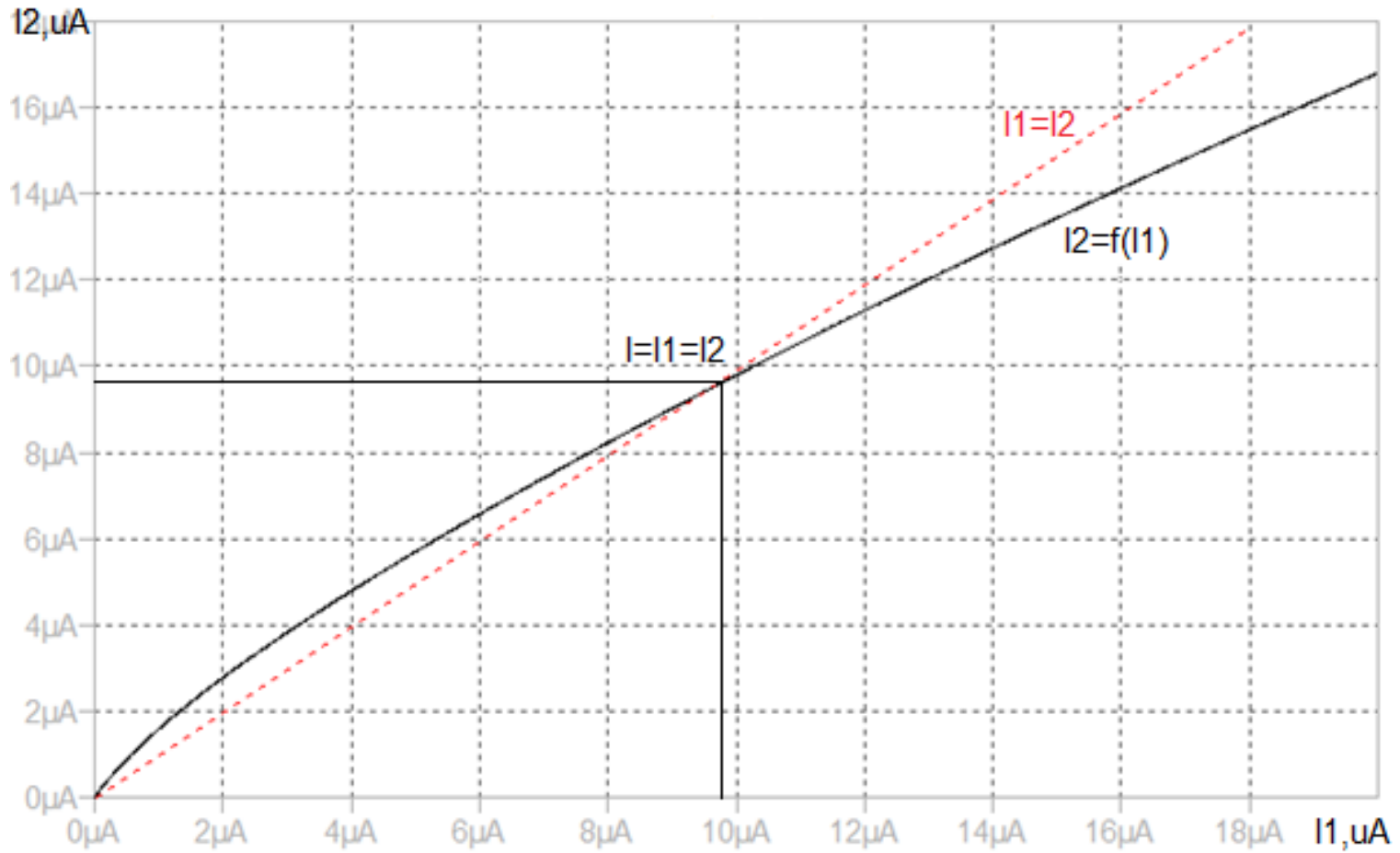
$$I_1 = kI_2$$

Схемата осигурява
независимост на I_1 и I_2 от
захранващото напрежение.

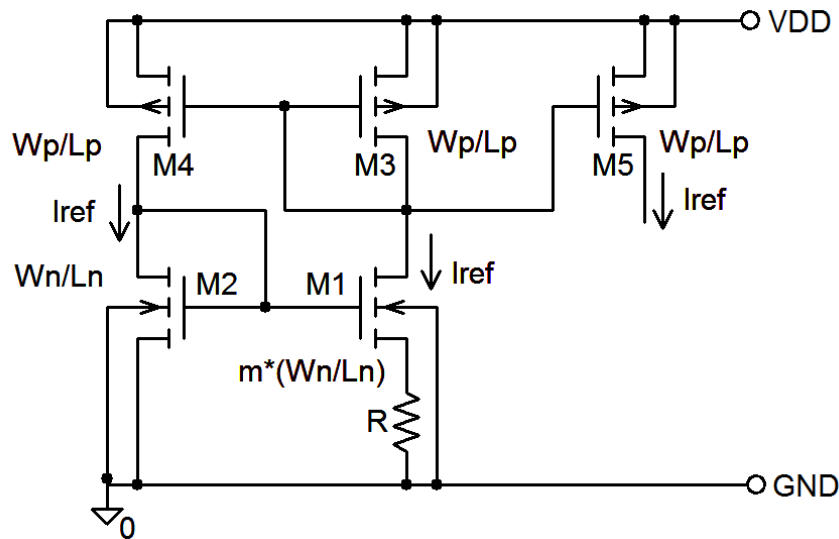
$$U_{TN} = U_{TN0} + \gamma_n \left(\sqrt{U_{SB} + |2\phi_F|} - \sqrt{|2\phi_F|} \right)$$

Източник на ток с CMOS транзистор и резистор (при работа на транзисторите в режим на силна инверсия)

При $I_1=I_2=I$ ($k=1$) и $W_2/L_2=2(W_1/L_1)$ ($m=2$)

Източник на ток с CMOS транзистор и резистор (при работа на транзисторите в режим на слаба инверсия)

$$I_D \cong I_{D0} \frac{W}{L} \exp\left(\frac{U_{GS} - U_{TN}}{n\phi_T}\right)$$

$$U_{GS1} = n\phi_T \ln \frac{I_{ref}}{m I_{D0} (W_n/L_n)} + U_{TN}$$

$$U_{GS2} = n\phi_T \ln \frac{I_{ref}}{I_{D0} (W_n/L_n)} + U_{TN0}$$

$$U_{GS2} = U_{GS1} + I_{ref} R$$

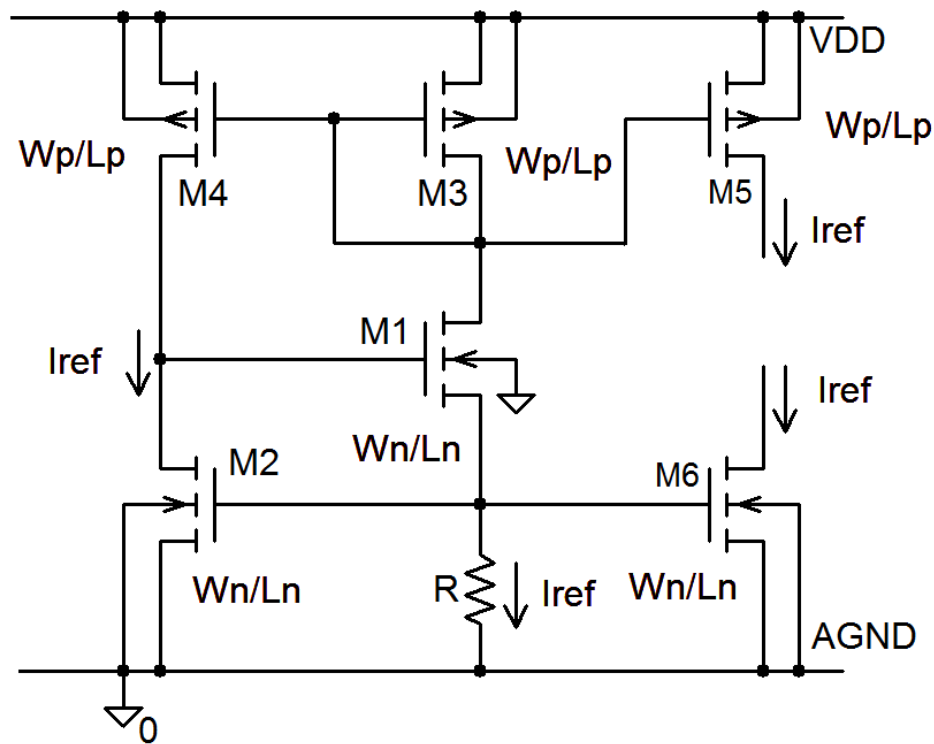
$$I_{ref} = (U_{GS2} - U_{GS1}) / R$$

$$I_{ref} = \left(n\phi_T \ln \frac{I_{ref}}{I_{D0} (W_n/L_n)} + U_{TN0} - n\phi_T \ln \frac{I_{ref}}{m I_{D0} (W_n/L_n)} - U_{TN} \right) / R$$

$$I_{ref} = \frac{n\phi_T \ln(m) + U_{TN0} - U_{TN}}{R}$$

$$U_{TN} = U_{TN0} + \gamma_n \left(\sqrt{U_{SB} + |2\phi_F|} - \sqrt{|2\phi_F|} \right)$$

Източник на ток пропорционален на праговото напрежение

$$I_{ref} = \frac{U_{GS2}}{R}$$

$$U_{GS2} = U_{TN0} + U_{eff2}$$

$$U_{eff2} = \sqrt{\frac{2I_{ref}}{K_n(W_n/L_n)}}$$

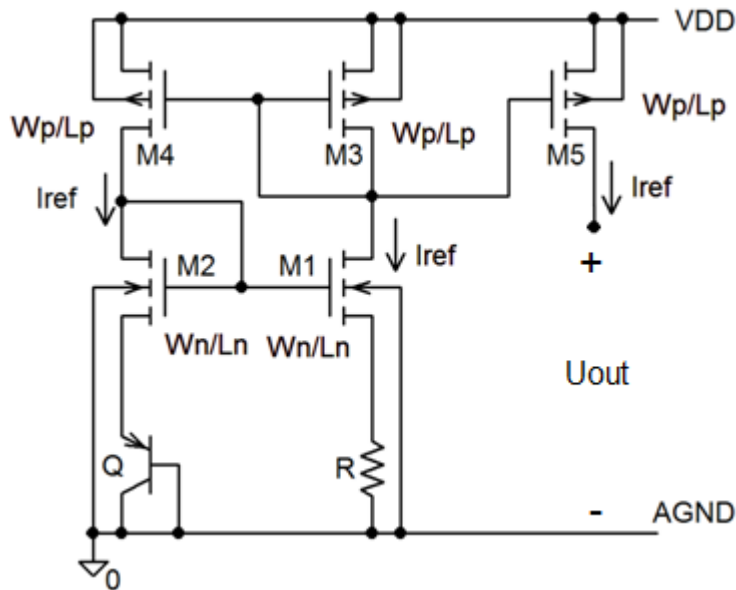
$$I_{ref} = \frac{U_{TN0}}{R} + \frac{1}{R} \sqrt{\frac{2I_{ref}}{K_n(W_n/L_n)}}$$

Независимост на I_{ref} от захранващото напрежение.

Отрицателна стойност на температурния коефициент TCI_{ref} , обусловена от отрицателната стойност на TCU_{TN0} и положителната стойност на TCR .

Източник на ток с диод

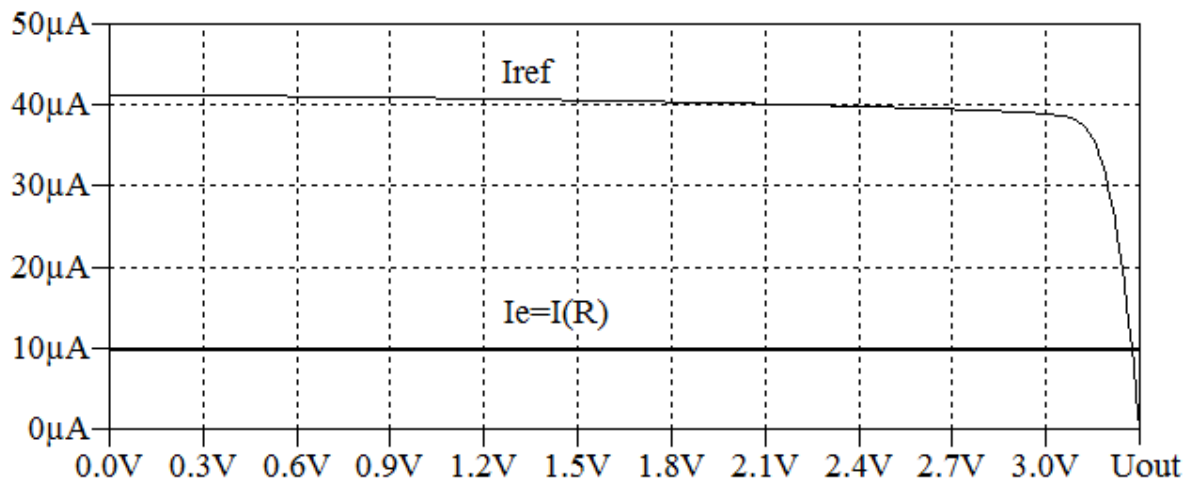
Генераторната част на източника включва MOS транзисторите M1 ÷ M4, биполярния транзистор Q и резистора R. Състои се от токоопределящата верига (M1, M2, Q и R) и простото токово огледало (M3-M4), използвано като обратна връзка за стабилизиране на тока. Простото токово огледало M3-M5 служи за прехвърляне на генерирания ток към товара.

Напрежението върху резистора R е равно на напрежението върху отпушения емитерен преход на транзистора Q в диодно свързване. Следователно:

$$I_{ref} = \frac{U_{EB}}{R} = \frac{n\varphi_T}{R} \ln \frac{I_{ref}}{I_s}$$

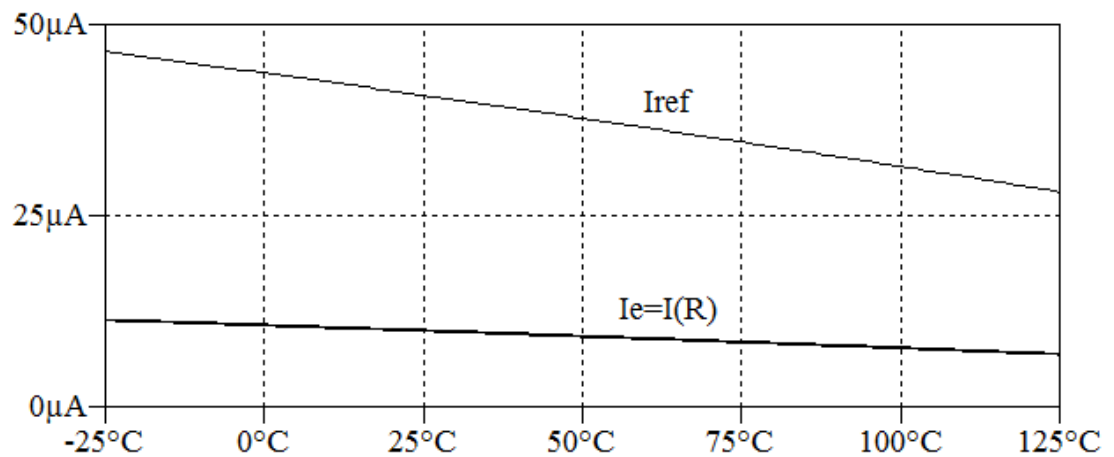
където φ_T е топлинния потенциал (25.8 mV при 300K), I_s – ток на насищане на емитерния преход, n - емпиричен коефициент (между 1 и 2).

Източник на ток с диод – характеристики

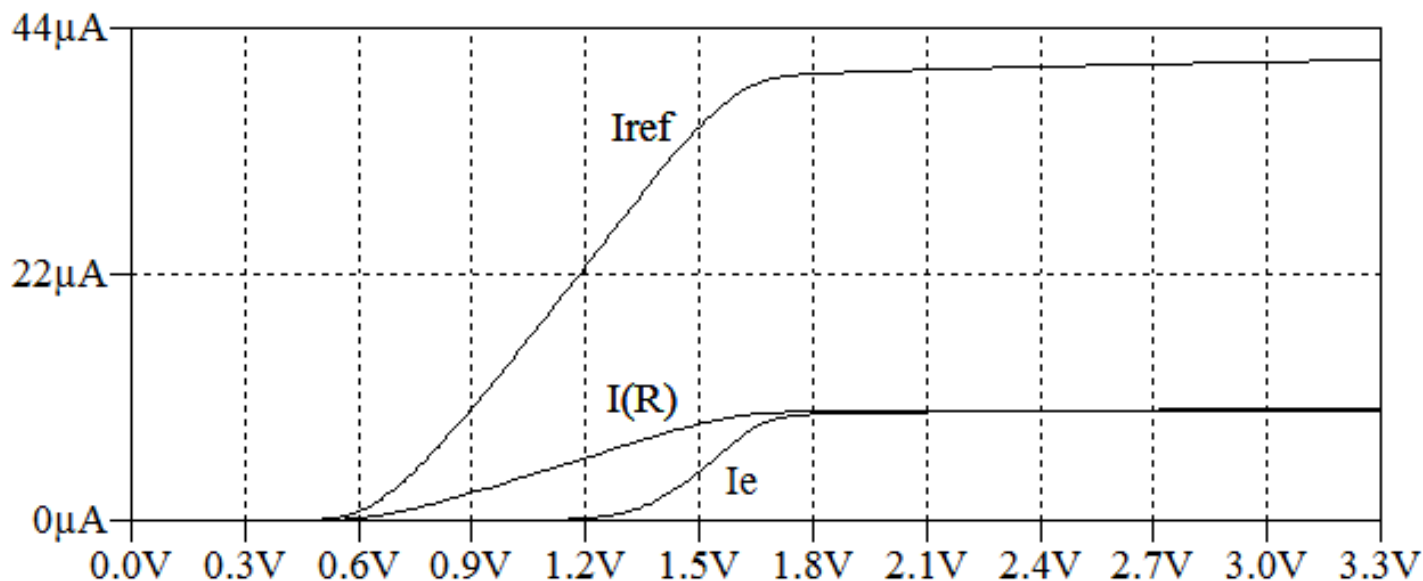

$$\left(\frac{W^5/L_5}{W^3/L_3}\right) = 4$$

Напрежението върху емитерния преход има отрицателен температурен коефициент, който заедно с положителния температурен коефициент на резистора R, определя отрицателна стойност на TCI_{ref} .

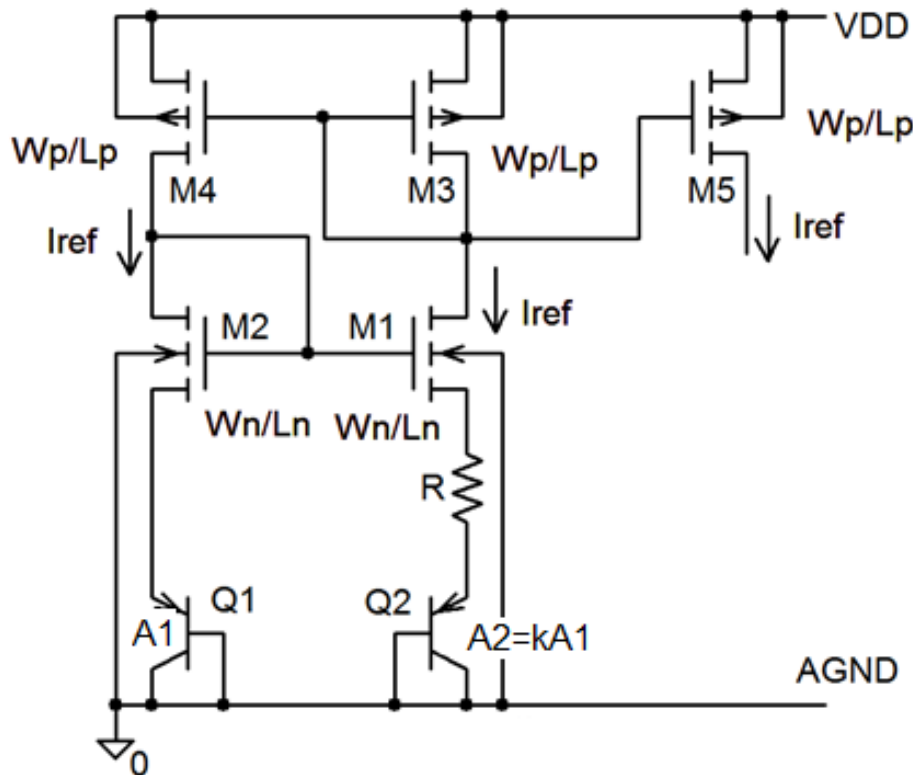

Източник на ток с диод - характеристики

Зависимост на изходния ток I_{ref} , тока през резистора $I(R)$ и тока през биполярния транзистор I_e от стойността на захранващото напрежение U_{DD} . Схемата е работоспособна при захранващи напрежения над 1.8V.

Задаващ източник с ток пропорционален на φ_T – вариант 1 ($A_2=kA_1$)

$$I_E = I_{EB0} \exp\left(\frac{U_{EB}}{n\varphi_T}\right) = A \cdot J_s \exp\left(\frac{U_{EB}}{n\varphi_T}\right)$$

$$U_{EB} = n\varphi_T \ln \frac{I_E}{A \cdot J_s}$$

$$U_{EB1} = U_{EB2} + U_R$$

$$n\varphi_T \ln \frac{I_{ref}}{A1 \cdot J_s} = n\varphi_T \ln \frac{I_{ref}}{kA1 \cdot J_s} + I_{ref} R$$

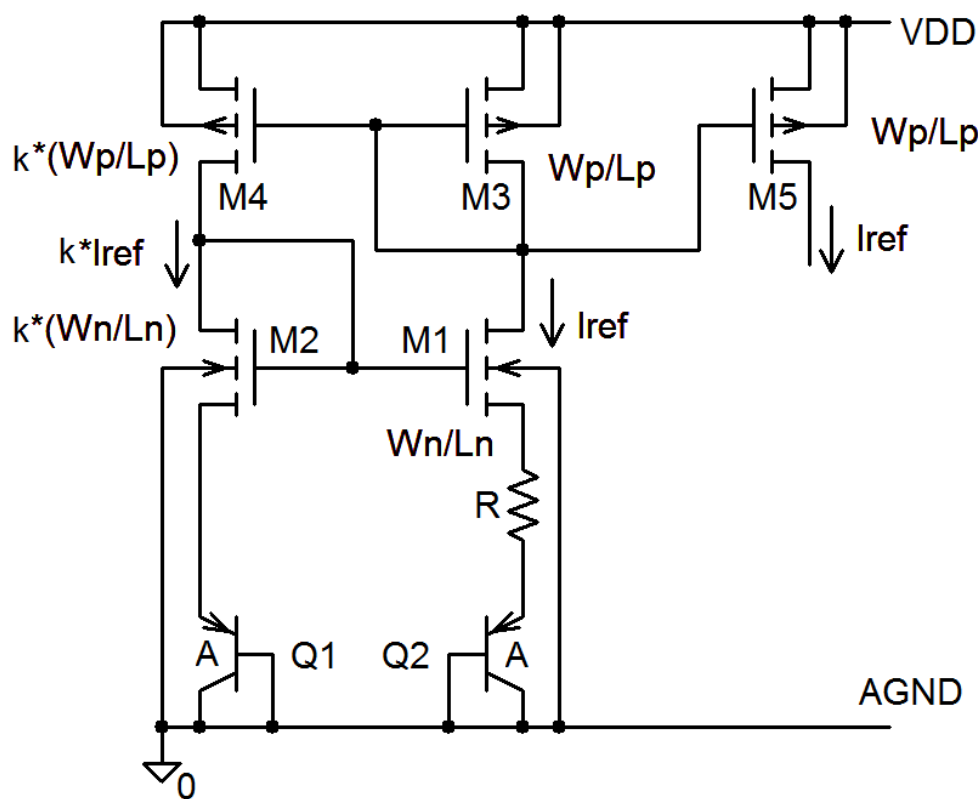
$$I_{ref} R = n\varphi_T \ln(k)$$

$$I_{ref} = \frac{n\varphi_T \ln(k)}{R} = \frac{n \left(\frac{k_B T}{q}\right) \ln(k)}{R}$$

$A_1, A_2=kA_1$ – площи на емитерния преход на Q1 и Q2.

Положителен температурен коефициент на задаващия ток $T C I_{ref}$

Задаващ източник с ток пропорционален на φ_T – вариант 2 ($I_{E2}=kI_{E1}$)

$$I_E = I_{EB0} \exp\left(\frac{U_{EB}}{n\varphi_T}\right) = A \cdot J_s \exp\left(\frac{U_{EB}}{n\varphi_T}\right)$$

$$U_{EB} = n\varphi_T \ln \frac{I_E}{A \cdot J_s}$$

$$U_{EB1} = U_{EB2} + U_R$$

$$n\varphi_T \ln \frac{kI_{ref}}{A \cdot J_s} = n\varphi_T \ln \frac{I_{ref}}{A \cdot J_s} + I_{ref}R$$

$$I_{ref}R = n\varphi_T \ln(k)$$

$$I_{ref} = \frac{n\varphi_T \ln(k)}{R} = \frac{n \left(\frac{k_B T}{q}\right) \ln(k)}{R}$$

$A_1 = A_2 = A$ – площи на емитерния преход на Q1 и Q2.

Положителен температурен коефициент на задаващия ток $T C I_{ref}$

Температурни коефициенти

Температурните коефициенти на представените схеми зависят от използвания принцип за стабилизация на задаващия ток.

За успешно изчисляване (симулиране) на съответните температурни коефициенти могат да се ползват следните данни:

- Температурният коефициент на напрежението върху право свързания емитерен преход е -3300 [ppm/°C], (1 [ppm/°C] = $1 \cdot 10^{-6}$ [1/°C]) или -2 [mV/°C].

$$TCU_{BE} [\text{ppm}/^{\circ}\text{C}] = \frac{TCU_{BE} [\text{mV}/^{\circ}\text{C}]}{U_{BE} [\text{mV}]} \cdot 10^6;$$

$$TCU_{BE} [\text{ppm}/^{\circ}\text{C}] = \frac{-2 [\text{mV}/^{\circ}\text{C}]}{600 [\text{mV}]} \cdot 10^6 = 0,0033 [1/^{\circ}\text{C}] \cdot 10^6 = 3300 [\text{ppm}/^{\circ}\text{C}]$$

$$TCU_{BE} [\text{mV}/^{\circ}\text{C}] = TCU_{BE} [\text{ppm}/^{\circ}\text{C}] \cdot U_{BE} [\text{mV}] \cdot 10^{-6}$$

$$TCU_{BE} [\text{mV}/^{\circ}\text{C}] = -3300 [\text{ppm}/^{\circ}\text{C}] \cdot 600 [\text{mV}] \cdot 10^{-6} \approx -2 [\text{mV}/^{\circ}\text{C}]$$

При промяна на температурата с 50°C ($\Delta T = 50^{\circ}\text{C}$):

$$\Delta U_{BE} [\text{mV}] = \Delta T [^{\circ}\text{C}] \cdot TCU_{BE} [\text{mV}/^{\circ}\text{C}] = \Delta T [^{\circ}\text{C}] \cdot TCU_{BE} [\text{ppm}/^{\circ}\text{C}] \cdot 10^{-6} \cdot U_{BE} [\text{mV}] = -100 [\text{mV}]$$

Температурни коефициенти

- Температурният коефициент на топлинния потенциал е около +3300 [ppm/°C] или 0,085[mV/°C].

- Температурният коефициент на праговото напрежение е около -3000 [ppm/°C].

- Типичните стойности на TCR за n джоб, n+/p+ области и полirezисторите са съответно 10000, 2000 и 1000 [ppm/°C].

$$TCR [ppm/^\circ C] = \frac{\Delta R [\Omega]}{R [\Omega] \cdot \Delta T [^\circ C]} 10^6$$

$$\Delta R [\Omega] = TCR [ppm/^\circ C] \cdot R [\Omega] \cdot \Delta T [^\circ C] \cdot 10^{-6}$$

При $\Delta T = 50^\circ C$, $R = 10k\Omega$ и $TCR = 2000 [ppm/^\circ C]$:

$$\Delta R [\Omega] = 2000 [ppm/^\circ C] \cdot 10000 [\Omega] \cdot 50 [^\circ C] \cdot 10^{-6} = 1000 [\Omega]$$

$$TCR [%/^\circ C] = \frac{\Delta R [\Omega]}{R [\Omega] \cdot \Delta T [^\circ C]} 100$$

$$1000ppm = 0,1\%$$

Благодаря за вниманието!
